

به نام خداوند جان آفرین

حکیم سخن در زبان آفرین

دانشگاه اصفهان

مجله

مطالعات بانی و بلاغ

دو فصلنامه علمی - پژوهشی

❖ این نشریه بر اساس مجوز شماره ۸۹/۱۶۶۳ مورخ ۸۹/۱/۳۱ اداره کل مطبوعات داخلی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی منتشر می‌شود.

❖ این نشریه بر اساس نامه شماره ۳/۱۸/۳۰۹۸۲۵ مورخ ۱۳۹۶/۱۲/۲۷ کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور، اعتبار علمی - پژوهشی دریافت کرده است.

❖ این نشریه در مرکز ISC و SID و Noormags نمایه شده است.

سال هشتم - شماره شانزدهم - پاییز و زمستان ۱۳۹۶

مطالعات بانی و بلاغ

دو فصلنامه علمی - پژوهشی

صاحب امتیاز: دانشگاه سمنان

مدیرمسئول: دکتر قدرت... خیاطیان

سرمدبیر: دکتر عصمت اسماعیلی

مدیر داخلی: علی برهانی

اعضای هیأت تحریریه

دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان	دکتر عصمت اسماعیلی
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان	دکتر حسن اکبری بیرق
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه علامه طباطبایی	دکتر نعمت الله ایرانزاده
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان	دکتر عبدالله حسنزاده میرعلی
دانشیار زبان و ادبیات عربی دانشگاه سمنان	دکتر محمود خورسندی
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر حسن ذوالفقاری
استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان	دکتر ناصر رحیمی
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه مازندران	دکتر قدسیه رضوانیان
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه خوارزمی	دکتر ناصر قلی سارلی
استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تربیت مدرس	دکتر غلامحسین غلامحسینزاده
استاد زبان و ادبیات فارسی دانشگاه تهران	دکتر امیربانو کریمی فیروزکوهی
دانشیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه زنجان	دکتر مهدی محبتی

ویراستار: دکتر حسن یعقوبی

ویراستار چکیده‌های انگلیسی: دکتر آرام رضا صادقی - فاطمه غلامی

ناظر چاپ: حمیدرضا مولایی

طراح جلد: سمانه احمدیان

ناشر: انتشارات دانشگاه سمنان

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

چاپ: نفیس سمنان

نشانی: سمنان، میدان دانشگاه، روبروی پارک سوکان، دانشگاه سمنان، دانشکده علوم انسانی، دفتر مجله مطالعات زبانی و بلاغی

تلفن و دورنگار: ۰۲۳-۳۳۶۵۴۰۸۶

پست الکترونیکی: rhetorical@semnan.ac.ir

آدرس اینترنتی: <http://rhetorical.journals.semnan.ac.ir>

خط مشی مجله مطالعات زبانی و بلاغی

وجه مشترک آثار گونه‌گون ادبی با همه تنوع و تکثری که دارند، یکی عنصر زبان است و دیگر عنصر «ادبیّت»؛ و یکی از معیارهای مهم سنجش ادبیّت هر متن، «بلاغت» است. به این ترتیب توجه به جنبه‌های گوناگون زبانی و بلاغی متون، جزء لاینفک بسیاری از تحقیقات ادبی است. از این رو گروه زبان و ادبیّات فارسی دانشگاه سمنان با انتشار مجله‌ای تخصصی، این نوع پژوهش‌ها را در دسترس صاحب‌نظران و علاقمندان می‌گذارد. دوفصل‌نامه «مطالعات زبانی و بلاغی» که با درجه علمی - ترویجی از سال ۱۳۸۸ (تا شماره ۱۴ پاییز و زمستان ۱۳۹۵) انتشار یافته و از شماره ۱۵ (بهار و تابستان ۱۳۹۶) درجه علمی - پژوهشی دریافت کرده است؛ چنان‌که از نام آن پیداست، مقالاتی را چاپ می‌کند که به یکی از دو حوزه «زبان» یا «بلاغت» پرداخته باشند.

بخش «زبان» موضوعاتی همچون دستور، لغت، آواشناسی، واج‌شناسی و تاریخ زبان را در بر می‌گیرد که گونه‌های مختلف فارسی اعم از کهن، معاصر، رسمی، ادبی، محاوره، گویش‌های ایرانی و لهجه‌های محلی را شامل می‌شود.

بخش «بلاغت» هم مباحث و نظریه‌های قدیم و جدید این علم را بر اساس متون نظم و نثر کهن و معاصر فارسی، می‌کاود.

مجله، آن دسته از مقاله‌هایی را که در حوزه «زبان» یا «بلاغت» به مقایسه میان متون فارسی و دیگر زبان‌ها پرداخته باشند، نیز به چاپ می‌رساند؛ اما در خصوص پژوهش‌های بلاغی مربوط به قرآن کریم و نهج البلاغه، شرط مقایسه با متن‌های فارسی را در نظر نمی‌گیرد و صرفاً به غلبه عنصر مشترک بلاغت فارسی و عربی در مقاله نظر دارد.

شیوه‌نامه تدوین مقاله‌ها در مجله

مطالعات زبانی و بلاغی

دوفصلنامه علمی - پژوهشی

- رعایت نکات زیر موجب سهولت در داوری، ویراستاری مقاله‌ها، و انتشار به موقع مجله خواهد شد:
- مقاله، مبتنی بر تحقیق و شامل مطالب نو و ابتکاری باشد.
  - مقاله دارای ساختار منطقی، منظم و مستند باشد.
  - اصول نگارش زبان فارسی معیار، در مقاله به دقت رعایت شود.
  - مراجع و منابع مقاله از اصالت کافی برخوردار بوده، در حوزه پژوهش مورد بحث، شناخته شده باشند.
  - عنوان مقاله کوتاه و گویای محتوای مقاله باشد.
  - چکیده مقاله، حداکثر در پانزده سطر، به فارسی و انگلیسی، همراه مقاله ارسال شود.
  - چکیده انگلیسی نیز باید شامل عنوان مقاله، ترجمه چکیده فارسی و کلیدواژه‌ها باشد. (لطفاً از ترجمه چکیده به وسیله مترجم‌های ماشینی پرهیز کنید).
  - ذکر کلیدواژه‌های مقاله (حداکثر هفت واژه) الزامی است.
  - ابعاد صفحات مجله: صفحات A4 می باشد و حاشیه‌ها از بالا و پایین ۵,۲ سانتی متر و از چپ و راست ۴,۷۵ سانتی متر می باشد.
  - حجم مقاله ارسالی حتی الامکان از ۲۵ صفحه (به انداز صفحات تعریف شده در مجله) و تعداد کلمات در مقاله حداکثر از ۷۵۰۰ کلمه فراتر نرود.
  - قلم رایانه‌ای تنظیم شده برای مقاله‌ها به شرح زیر است:
- * عنوان مقاله: با قلم **B zar 15** (سیاه)
  - * عناوین اصلی مقاله: **B zar 14** (سیاه)
  - * عناوین فرعی مقاله: **B zar 13** (سیاه)
  - * متن مقاله: **B zar 13** (معمولی)
  - * چکیده و کلیدواژه: **B zar 11** (ایرانیکی)
  - * فهرست منابع مقاله: **B zar 11** (معمولی)
  - * پاورقی: **B zar 10** (معمولی)
  - * عنوان کتاب در داخل متن *ایرانیکی* شود.
- مقاله‌های ارسالی منحصراً از طریق سامانه مجله به نشانی زیر پذیرفته می‌شود:
- <http://rhetorical.journals.semnan.ac.ir>**
- مقاله باید شامل مقدمه (طرح موضوع و پیشینه تحقیق)، متن اصلی (بحث، تحلیل و نقد موضوع)، نتیجه‌گیری و منابع و مأخذ باشد.
- عنوان مقاله و نام نویسنده (نویسندگان) به فارسی و انگلیسی ذکر شود.

- رتبه علمی و نام دانشگاه یا مؤسسه محل اشتغال نویسنده (نویسندگان) به فارسی و انگلیسی همراه با پست الکترونیکی و ذکر نام نویسنده مسؤول مشخص شود.
- چنانچه مقاله برگرفته از پایان نامه یا گزارش طرح پژوهشی باشد، یادآوری آن در پانوشت ابتدای مقاله الزامی است.
- اصول نشانه گذاری (سجاوندی)، برای درست خوانی و برجسته کردن نقل قول ها رعایت شود. (نشانه ها دقیقاً چسبیده به کلمه قبل و کلمه بعد از آن با یک فاصله باشد)
- شیوه ارجاع منابع در این مجله به ترتیب زیر است:
- * ارجاعات مجله به صورت درون متنی بوده و در نقل قول های مستقیم: نشانی مختصر منبع به شکل زیر، بلافاصله بعد از نقل قول ها در پرانتز ذکر می شود: (نام نویسنده، تاریخ انتشار: شماره جلد / شماره صفحه). مثلاً (دهخدا، ۱۳۸۳: ۸۹/۳).
- در پایان مقاله، مشخصات کتاب شناسی (منابع و مراجع) به طور کامل، به ترتیب الفبایی نام مؤلفان به ترتیب زیر بیان شود:
- * (برای کتاب): نام خانوادگی، نام (لقب معروف) (تاریخ نشر)، **نام کتاب (سیاه)**، نام مترجم یا مصحح، شماره جلد، نوبت چاپ، محل نشر: نام ناشر.
- مثلاً: دهخدا، علی اکبر (۱۳۸۳)، **امثال و حکم**، ج ۲، چ ۲، تهران: امیرکبیر.
- * (برای مقاله): نام خانوادگی، نام (سال نشر)، **عنوان مقاله**، نام نشریه، شماره دوره، شماره نشریه، شماره صفحات.
- * (برای منابع اینترنتی): نام خانوادگی، نام نویسنده (آخرین تاریخ روزآمدسازی سایت یا تاریخ نقل)، **عنوان موضوع**، نشانی سایت (پایگاه الکترونیکی).
- در اقتباس آزاد از مراجع و منابع، مخاطب مقاله در متن یا پانوشت همان صفحه، به اصل منبع و صفحه های مورد نظر ارجاع داده شود.
- آوانگاری لاتین اعلام غیرفارسی و واژه های محلی، در پانوشت همان صفحه به صورت چپ چین ذکر شود.
- مقاله ها پس از داوری تخصصی و احراز شرایط در هیأت تحریریه مجله چاپ می شوند.
- مسؤولیت مطالب مقاله ها به عهده نویسنده (نویسندگان) است و نظرات ارائه شده، دیدگاه مجله نیست.
- مطالب مستخرج از پایان نامه ها، با تأیید استاد راهنما و همراه با نام ایشان در مقاله چاپ می شود.
- مجله، در ویرایش زبان مقاله، آزاد است.
- رسم الخط مورد پذیرش این مجله بر اساس دستور خط فارسی فرهنگستان زبان و ادب فارسی است.
- ترتیب اسامی نویسندگان و نویسنده مسؤول حتماً باید در فایل نویسندگان مشخص شده باشد و نام نویسندگان بعد از ثبت نام مقاله و ارسال به هیچ عنوان قابل تغییر نیست.
- کلیه مکاتبات پس از ثبت نام و ارسال مقاله در سامانه بصورت خودکار با کسی انجام می شود که به عنوان نویسنده عهده دار مکاتبات در سامانه مشخص شده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	❖ یادداشت سردبیر عصمت اسماعیلی
۹	❖ چندزبانی و چندصدایی، ویژگی‌های پسامدرنیسم در رمان «شب ممکن» نوشین استادمحمدی / مریم حسینی
۲۷	❖ امکانات زبانی در نگاه تازه تی. اس. الیوت به مفهوم کهن «کلاسیک» لیلا آقایی چاوشی
۵۱	❖ بررسی و ارزیابی نظریه استعاره مفهومی مرتضی براتی
۸۵	❖ نگاهی نو به ساختار تشبیهات اضافی و وصفی با تأکید بر اشعار حافظ میثم حاجی‌پور / عنایت‌الله محمودی
۱۱۱	❖ بررسی لایه‌های نحوی سبک و صدای شعر سهراب سپهری مرضیه دشت‌بش / علی آهنچی
۱۳۵	❖ نقش موضوع در کاربرد استعاره مفهومی حسین رضویان / صدیقه طهماسبی بیرگانی
۱۵۷	❖ رابطه زبان و قدرت در نخستین شعر نو فارسی محمد مهدی زمانی / کورش صفوی / نعمت‌الله ایران‌زاده
۱۸۹	❖ تشبیه در اقلیم داستان (بررسی تشبیهات اقلیمی) رضا صادقی شهپر
۲۲۳	❖ نقش کارکردهای بلاغی و زبانی در تبلیغات بازرگانی محمد رضا صالحی مازندرانی / سیدمحسن زکی‌نژادیان
۲۵۱	❖ بلاغت ایجازی نماد در سنجش با استعاره و تمثیل با تکیه بر شعر نو محمد قادری مقدم / راحله عبدالله‌زاده برزو
۲۷۱	❖ بررسی اقتباس‌های حافظ و سیف‌الدین محمد فرغانی طاهره قاسمی دورآبادی / وحید مبارک
۳۰۱	❖ چند فرایند واجی در گویش دیباجی شهرام نقشبندی / خواج عیدی
۳۳۳	❖ چکیده انگلیسی مقالات

یادداشت سردبیر

آلهی! نامه را آغاز کردم
زبان را در فصاحت راه دادم
تو گل بر خدای، تقصیر بر خویش
به نامت باب نامه باز کردم
دهان را در بلاغت برگشادم
نهادم این نهایت نامه در پیش
(عطار، الهی نامه)

لطف بیکران حضرت دوست را شاکریم که فرصتی عطا کرده است تا در حوزه فرهنگ غنی و زبان و ادب این مرز و بوم، نقشی هرچند ناچیز ایفاء کنیم و برای حفظ و گسترش زبان گرانسنگ و دیرسال پارسی که بالاترین نمود آن با بکارگیری عنصر بلاغت در نظم و نثر فارسی به منصه ظهور می‌رسد، در حد توان خود بکوشیم.

دوفصلنامه «مطالعات زبانی و بلاغی» از سال ۱۳۸۸ تا کنون با همه فراز و نشیب‌هایی که داشته، توانسته است با انتشار حدود ۱۲۰ مقاله در زمینه زبان و بلاغت فارسی، سهم اندکی در این پاسداشت بر عهده بگیرد؛ و امیدوار است اینک که با موافقت کمیسیون محترم بررسی نشریات علمی کشور و همکاران محترم مجله در بخش علمی، مدیریتی و فنی، از شماره ۱۵ (بهار و تابستان ۹۶) به درجه علمی - پژوهشی نائل گشته، در ایفای این نقش و داشتن این سهم بیش از پیش تلاش نماید.

حیات فرهنگی و ادبی هر ملتی در گرو استحکام زبان مشترک سرزمینی و جلوه‌های ادبی آن است؛ و دست‌اندرکاران مجله مطالعات زبانی و بلاغی که عنصر بلاغت را در زبان می‌کاود و می‌نمایاند، یقین دارند که انتقال این تجربه - های علمی و جایگاه و ارزش زبان فارسی به نسل‌های جوان امروز و نسل فردا، بزرگترین خویشتکاری است که توان انجام آن را دارند و برای آن با کمک

هیأت تحریریه، مشاوران و داوران ارجمند مجله و البته نویسندگان مقالات خواهند کوشید. و انتظار دارند که نویسندگان محترم با ارسال مقاله‌هایی که در آنها شرایط علمی و شیوه ویرایشی مجله رعایت شده، ما را در تسریع زمان داوری و انتشار به موقع مجله یاری نمایند.

این اشاره لازم است که در این شماره هنوز شاهد چاپ مقاله‌هایی هستیم که هم‌پوشانی موضوعی آنها با موضوع مجله صددرصدی نیست و این بدان خاطر است که مقالات مذکور پیش‌تر پذیرش شده بودند و بنا به اجرای تعهدات اخلاقی و علمی، اقدام به انتشار آنها کرده‌ایم؛ ولی با توجه به ارتقاء درجه مجله و تغییرات در هیأت تحریریه و سیاست جدید مدیریت مجله، و نیز تعهد افزون‌تر به پایبندی به اصول علمی و حفظ سطح پژوهشی مجله و فعالیت درحوزه تخصصی آن (زبان و بلاغت)، پس از این از پذیرش و انتشار مقالات غیر مرتبط به حوزه گسترده زبان و بلاغت خودداری خواهد شد و نیز از پذیرفتن مقالات یک‌سویه زبانی و بلاغی که فقط به گزارش مکانیکی وجود یک یا چند عنصر بلاغی خاص در متون، بدون مبانی نظری و مسائل تطبیقی و دستاوردهای جدید بلاغی و زبانی پرداخته‌اند، معذور خواهیم بود.

لله حمداً اولاً و آخراً

سر دبیر